

Opetushallitus
Lausuntopalvelu

OPH-4461-2021

Luonnos kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteiksi 2021

Uudistettavilla kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteilla vahvistetaan kotoutumiskoulutuksen kieli- ja viestintäosaamista, yhteiskunta- ja työelämäosaamista, opiskelijoiden ohjausta sekä opiskelijoiden yksilöllisten lähtökohtien ja tavoitteiden huomioimista. Valmiit perusteet on tarkoitus julkaista keväällä 2022.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjät toimivat sekä kotoutumiskoulutuksen järjestäjänä että sen jälkeisen jatko-opintojen toteuttajana.

Johdanto

Sisällölliset tavoitteet ovat kannatettavia. Kielitaito on tärkeää niin opiskelun ja työnteon kannalta kuin yleisesti yhteiskunnassa toimimiseen. Kielitaidon saavuttamisessa tulee olla riittävästi yksilökohtaista joustavuutta.

Uudistamistyön ongelmana on, että TE-palvelu-uudistuksen sekä kotoutumislain kokonaisuudistuksen vaikutuksia ei voida vielä arvioida. Perusteita voidaan joutua edellä mainittujen säädösmuutoksen jälkeen muuttamaan.

”Mikäli oppivelvollisuuden ylittäneelle maahanmuuttajalle järjestetään muuta koulutusta, esimerkiksi perusopetusta tai ammatillista koulutusta, noudatetaan kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman perusteita. Jos koulutuksella ei ole opetussuunnitelman perusteita, koulutuksen järjestäjä voi noudattaa näitä opetussuunnitelman perusteita.”

Ammatillisessa koulutuksessa ei ole opetussuunnitelmaa, joten kohtaan tulisi lisätä: *kyseisen koulutuksen opetussuunnitelman tai tutkinnon perusteita.*

Luku 1 Kotoutumiskoulutuksen tehtävä ja arvoperusta

Kieliopinnoissa on tärkeää määritellä koulutuksen taso vastaamaan opiskelijan lähtötasoa, esim. korkeakoulutettujen lähtökohdat poikkeavat merkittävästi opiskelijasta, joka ei tunne latinalaisia aakkosia. AMKE muistuttaa lisäksi, että kieliopinnot ovat tarpeen yhdistää varhaisessa vaiheessa osaksi kotoutujan ammatillisia opintoja. Tämä tehostaa kotoutumiskoulutuksen vaikuttavuutta ja parantaa yksilöiden työllistymisvalmiuksia.

Arvoperustaan voisi nostaa mukaan kestävän kehityksen Agenda2030 tavoitteet. Nämä tavoitteet tulevat esiin 5 luvun opintojen sisällössä, mutta loogisesti olisi hyvä nostaa esiin myös arvopohjassa.

Luku 2 Opetussuunnitelman laatiminen ja sisältö

Opetussuunnitelman perusteissa otetaan hyvin huomioon paikallinen toimintaympäristö. AMKE muistuttaa, että onnistunut paikallinen opetussuunnitelma yhdistää yksilön tarpeet.

Ohjauksessa korostuva jatkokoulutus on erityisen tärkeää. Tämän onnistuminen edellyttää osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Tämän perusteella on mahdollista luoda kotoutujan tavoitteet huomioon ottava henkilökohtainen suunnitelma.

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen Karvin arviointiraportti Maahanmuuttajien koulutuspolut (2020) nostaa esiin luku- ja kirjoitustaidon koulutuksen mm. seuraavat suositukset:

- 1) viranomaistahot (OKM/TEM) laativat yhteistyössä ja opetuksen järjestäjiä kuullen nykyistä tarkemman opiskelijaprofiloinnin koulutuksen kohderyhmästä,*
- 2) tiedottamisen vahvistaminen kohderyhmän tavoittamiseksi ja koulutukseen ohjaamiseksi, esim. tiedonvaihto ohjaavan tahon ja oppilaitoksen välillä,*
- 3) lukutaitokoulutuksen kohderyhmän ja toteutusvastuiden kirkastamien erityisesti suhteessa aikuisten perusopetuksen lukutaitokoulutukseen sekä aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen*
- 4) osaamisen tunnistamisen menetelmiä ja arviointikriteerejä tulee yhdenmukaistaa kansallisesti.*

AMKE tukee edellä mainittujen suositusten edistämistä ja toimeenpanoa.

Luku 3 Koulutuksen laajuus ja toteuttaminen

Koulutuksen laajuus on toimiva, kun otetaan huomioon yksilölliset tavoitteet ja paikallisen toteutustavat. Kieli- ja viestintäopintojen osuus tulisi olla lähempänä 50 kuin 40 opintopistettä, koska kielitaito on avaintaito kotoutumisen onnistumisessa. Toisaalta esimerkiksi yhteiskunta- ja työelämäosaamisen työssäoppimiseen voidaan integroida myös kieliopintoja.

Kotoutumiskoulutukseen on mahdollista integroida työssäoppimisjaksoja. Tämä edistää ja nopeuttaa kotouttamisprosessia merkittävästi sekä helpottaa työllistymistä. Myös yrittäjyys ja yrittäjämäinen toimintatapa ovat tärkeitä työelämäosaamisalueita. Hyviä käytänteitä olisi hyvä koota valtakunnallisesti. Työnantajilla ja kolmannen sektorin toimijoilla on merkittävä rooli kotoutumisen onnistumisessa yhteistyössä viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien kanssa.

Luku 4 Arviointi kotoutumiskoulutuksessa

AMKE kannattaa kotoutumiskoulutuksen päättöarviointia, koska se helpottaa ohjausta ja pääsyä jatko-opintoihin.

Luku 5 Kotoutumiskoulutuksen osa-alueiden keskeiset tavoitteet ja sisällöt

Opinto-ohjaus ja urasuunnittelu on tärkeää jatkopolun rakentamisen kannalta.

Luku 5.1. Laaja-alainen osaaminen kotoutumiskoulutuksessa

Osion vaatimukset ovat kokonaisuudessaan kannatettavia, mutta monelle kotoutujalle erittäin vaativia. Yksilöllistä joustoa tarvitaan, mikä tulee ottaa huomioon kotoutumislakia uudistettaessa.

Luku 5.2. Kieli- ja viestintäosaaminen

AMKEN mielestä riittävän kielitaidon ja riittävät yhteiskunnassa toimimisen perusvalmiuksien saavuttaminen tulee olla kotoutumiskoulutuksen ensisijainen tavoite. Kielen oppimista on mahdollista yhdistää myös muihin kotoutumiskoulutuksen osa-alueiden kanssa kuten opetussuunnitelman perusteissa todetaan.

Luku 5.3. Yhteiskunta- ja työelämäosaaminen

AMKE pitää erittäin hyvänä, että koulutukseen sisältyy vähintään 8 opintopisteen edestä työssäoppimista, jota kotoutujan olisi mahdollista suorittaa enemmänkin riittävien työelämävalmiuksien saavuttamiseksi.

Luku 5.4. Valinnaiset opinnot

AMKE pitää valinnaisten opintojen mahdollisuutta tärkeänä, jotta kotoutujan yksilölliset tavoitteet ovat saavutettavissa.

Luku 6 Ohjaus ja oppimisen tuki

Nykyinen tietosuojalainsäädäntö ja hallinnollisten järjestelmien erilaisuus tuottaa ongelmia tiedonvaihdolle ja luontevalle yhteydenpidolle opiskelijan kannalta oleellisten tietojen jakamiseksi hänen asiakkuutensa siirtyessä palvelun tuottajalta toiselle, esim. TE-toimistolta koulutuksen järjestäjälle.

Ammatillisessa koulutuksessa osaamista on mahdollista tehokkaasti tunnistaa ja tunnustaa osaamista näyttöjen avulla. Kielitaito on kuitenkin usein rajoitteena, koska pääosin tutkintokieli on suomi tai ruotsi. OKM:n on myöntänyt englanninkielisiä tutkinnon järjestämislupia erittäin niukasti.

Opetushallituksen ja Valviran vastuulla olevien tutkintojen rinnastuspäätösten tekemiseen pitäisi saada haasteellisuudestaan huolimatta tehokkaammat prosessit. Nykyisin monen erityisesti korkeasti koulutetun kotoutujan osaamista ei hyödynnetä riittävästi, vaan lopputuloksena on liian usein kouluttautuminen kokonaan uudelle alalle.

Kommentit kuvioihin 1 ja 2 sekä todistumalleihin

Ei kommentoitavaa.

Muita kommentteja

Suomeen tarvitaan lisää työhön johtavaa maahanmuuttoa, koska nykyinen väestöpohja ja ikärakenne eivät riitä kattamaan kaikkea työvoiman kysyntää. Kotoutumiskoulutuksella on tärkeä rooli vastata kasvavaan työvoiman kysyntään.

Kotoutumiskoulutuksen laadussa on merkittäviä laatueroja. Tämän käytännön kokemuksen vahvistaa Valtiontalouden tarkastusviraston raportti vuodelta 2018. AMKE esittää ratkaisuksi kotoutumislain yhteydessä laadun varmistamiseksi kotoutumiskoulutuksen siirtämistä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle kuten luku- ja kirjoitustaidon koulutus vuonna 2018. Uudistus on parantanut koulutuksen saatavuutta, todetaan Karvin arviointiraportissa. Opintopolkujen eheyden ja tehostamisen kannalta kotoutumiskoulutuksen siirto olisi parannus nykytilaan.

AMKE haluaa nostaa esiin myös ongelman pätevien S2-opettajien saatavuudessa. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on pulaa pätevistä opettajista. Työvoimapula heikentää kotoutumiskoulutuksen ja muun koulutuksen, kuten ammatillisen koulutuksen, saatavuutta ja tukea opintoihin.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Saku Lehtinen
asiantuntija

Lisätiedot asiantuntija, Saku Lehtinen, 040 041 2057, saku.lehtinen@amke.fi